

PARK KULTUROWY

JAKO FORMA OCHRONY ZABYTEKÓW

**CO MOŻE STAĆ SIĘ
ZABYTKIEM?**

**KIEDY ZABYTEK STAJE
SIĘ ZABYTKIEM?**

KTO O TYM DECYDUJE?

USTAWA
z dnia 23 lipca 2003 r.
O OCHRONIE ZABYTKÓW I OPIECE NAD ZABYTKAMI

art. 3:

zabytek – stanowi nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły,
– jest dziełem człowieka lub jest związany z jego działalnością,
– stanowi świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia,
– jego zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową;

zabytek nieruchomy – nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości;

zabytek ruchomy – rzecz ruchomą, jej część lub zespół rzeczy ruchomych

zabytek archeologiczny – zabytek nieruchomy, będący powierzchniową, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem

historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny – przestrzenne założenie miejskie lub wiejskie, zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym ulic lub sieci dróg;

krajobraz kulturowy – postrzegana przez ludzi przestrzeń, zawierająca elementy przyrodnicze i wytwory cywilizacji, historycznie ukształtowana w wyniku działania czynników naturalnych i działalności człowieka.

FORMY I SPOSÓB OCHRONY ZABYTEKÓW

art. 7. Formami ochrony zabytków są:

1) wpis do rejestru zabytków;

~~1a) wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa (zabytki ruchome)~~

2) uznanie za pomnik historii;

3) **utworzenie parku kulturowego**;

4) ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

1. Do rejestru wpisuje się zabytek nieruchomy lub ruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy. Do rejestru może być również wpisane otoczenie zabytku wpisanego do rejestru, a także nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna tego zabytku

Skreślenie z rejestru może nastąpić z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku lub użytkownika wieczystego gruntu. Następuje na podstawie decyzji ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

Ochronie i opiece podlegają obiekty bez względu na ich stan zachowania, a zatem, np. zły stan techniczny budynku nie może być podstawą do zanegowania jego wartości zabytkowych i odstąpienia od wpisu do rejestru zabytków

[Wykaz rejestru zabytków nieruchomych woj. pomorskiego stan na 24.08.2021 r.](#)

2. Pomnik historii – to zabytek nieruchomy wpisany do rejestru lub park kulturowy o szczególnej wartości dla kultury. Pomnik historii ustanawiany jest w drodze rozporządzenia przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (i sportu).

Pomniki historii w Gdańsku:

Gdańsk – miasto w zasięgu obwarowań XVII w.

(Rozporządzenie Prezydenta RP z 8 września 1994 r. (Monitor Polski 1994 r., nr 50 poz. 415)

Pole bitwy na Westerplatte

(Rozporządzenie Prezydenta RP z 22 sierpnia 2003 (Dz. U. 2003 nr 148 poz. 1448)

Gdańsk - Stocznia Gdańska, miejsce narodzin Solidarności

(Rozporządzenie Prezydenta RP z 10 grudnia 2018 r. (Dz.U. 2018 poz. 2506)

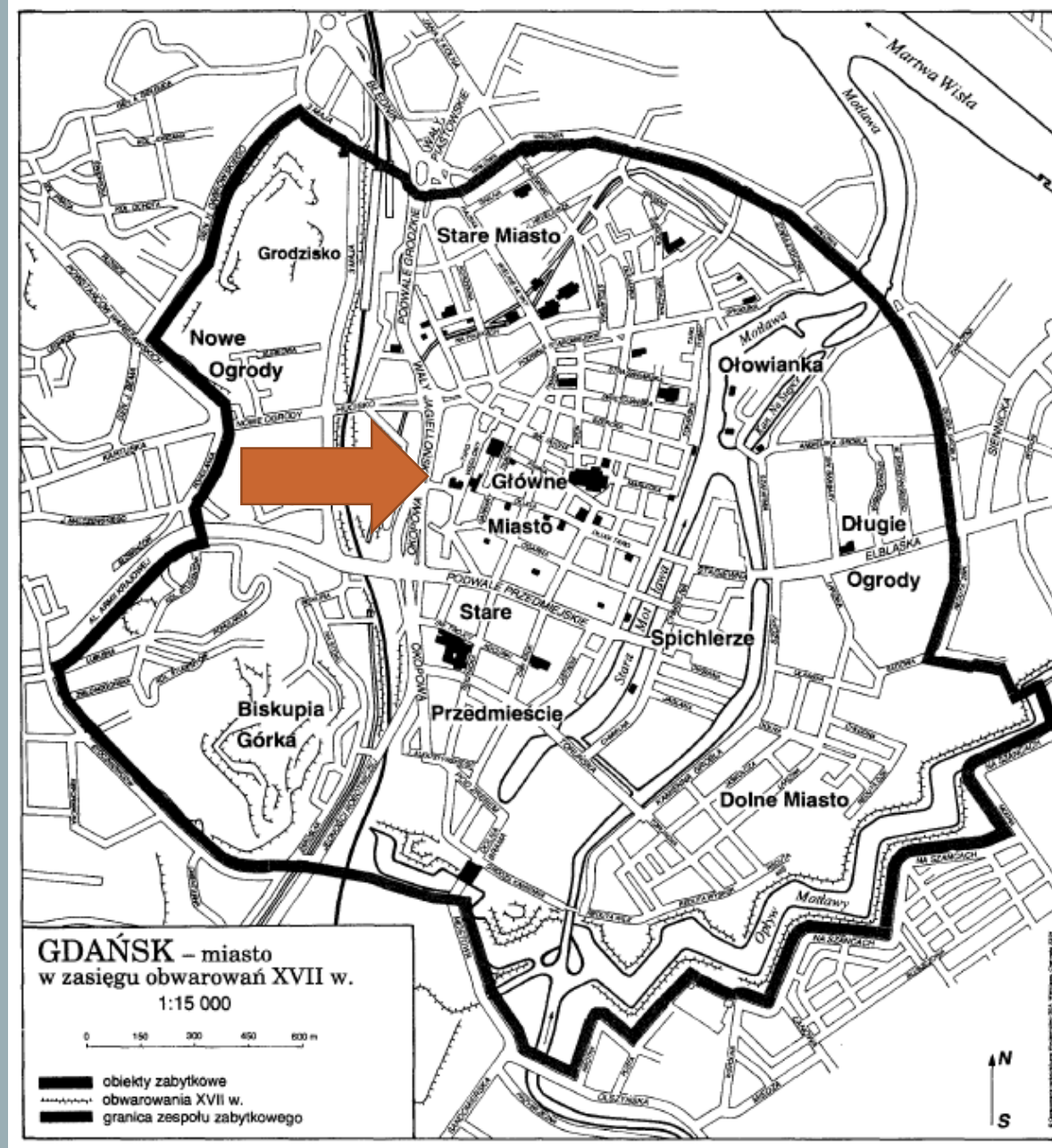
Gdańsk - twierdza Wisłoujście

(Rozporządzenie Prezydenta RP z dnia 20 kwietnia 2018 r. (Dz.U. 2018 poz. 1008)

Gdańsk-Oliwa - zespół pocystersko-katedralny

(Rozporządzenie Prezydenta RP z dnia 20 kwietnia 2018 r. (Dz.U. 2017 poz. 2277)

https://www.nid.pl/pl/Informacje_ogolne/Zabytki_w_Polsce/Pomniki_historii/

Ochrona ustalona w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego

Planowanie przestrzenne to podstawowe narzędzie ochrony i racjonalnego kształtowania przestrzeni. Jego celem jest zagospodarowanie przestrzeni zgodnie z potrzebami jej użytkowników, przy jednoczesnym zachowaniu wymogów ochrony środowiska. Daje gwarancję harmonijnego współdziałania sfery społecznej, przyrodniczej i ekonomicznej, jak również równoważenie interesów publicznych i prywatnych.

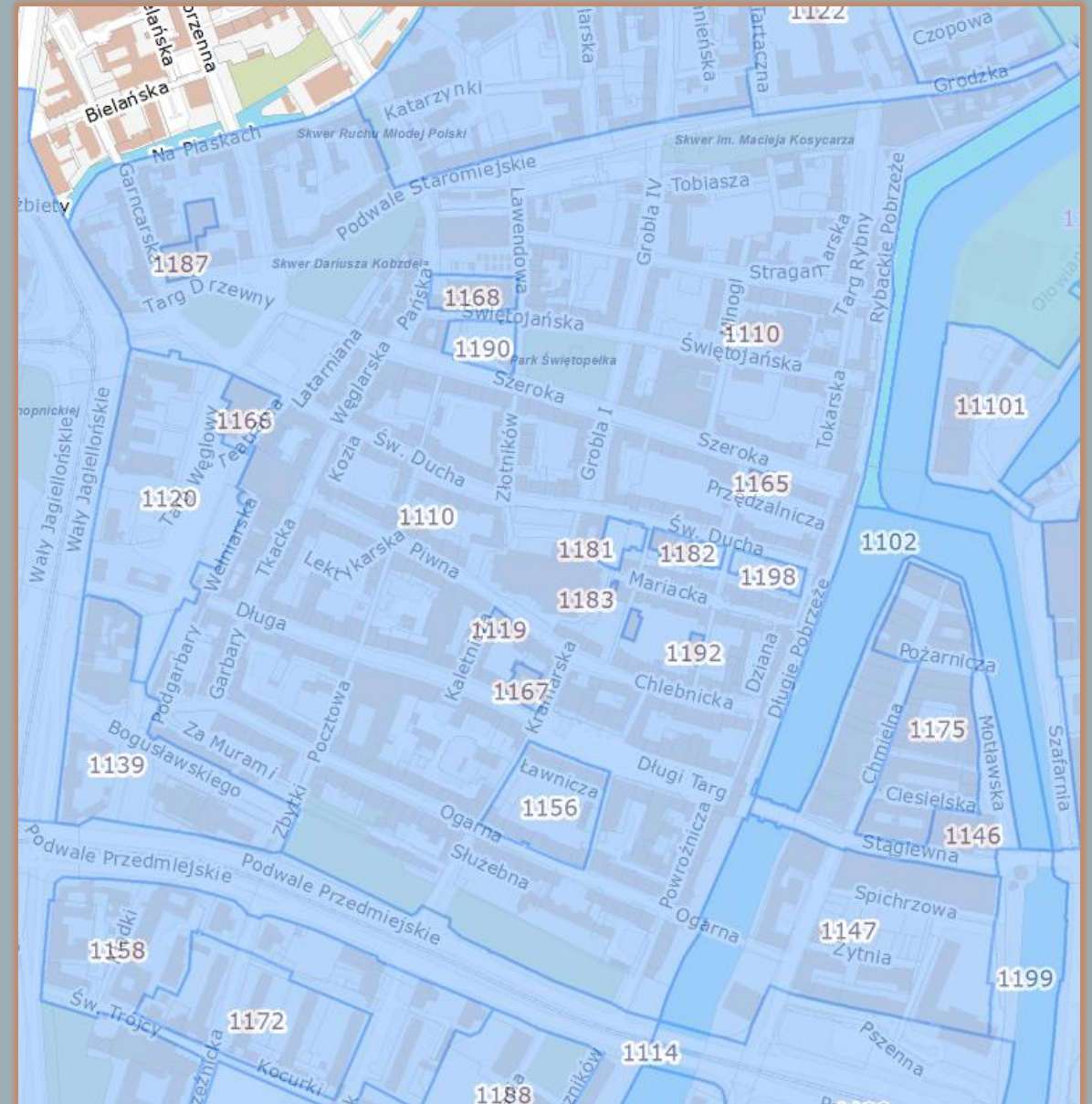
Miejscowy plan zagospodarowania jest sporządzany przez prezydenta miasta, który zleca wykonanie prac planistycznych i proceduralnych Biuru Rozwoju Gdańska. Plan miejscowy uchwała Rada Miasta Gdańska. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego jest prawem miejscowym.

Na podstawie planu miejscowego wydaje się decyzje pozwolenia na budowę. Koszty sporządzenia lub wprowadzenia zmian w miejscowym planie finansowane są z budżetu miasta.

<https://www.brg.gda.pl/planowanie-przestrzenne/miejscowe-plany>

<https://bip.gdansk.pl/>

<http://mapa.gdansk.gda.pl/ipg/app/index>

ewidencja zabytków nieruchomych (województwa i gminna)

(Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r., zmienione Rozporządzeniem MKiDN z dnia 10 września 2019 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem)

1. Wojewódzki konserwator zabytków włącza kartę ewidencyjną zabytku do wojewódzkiej ewidencji zabytków
2. Generalny Konserwator Zabytków włącza kartę ewidencyjną zabytku do krajowej ewidencji zabytków po otrzymaniu tej karty od wojewódzkiego konserwatora zabytków
3. Z wojewódzkiej ewidencji zabytków wyłącza kartę ewidencyjną zabytku wojewódzki konserwator zabytków.
4. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) włącza kartę adresową zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru zabytków lub znajdującego się w wojewódzkiej ewidencji zabytków do gminnej ewidencji zabytków
5. W przypadku zabytku nieruchomego innego niż zabytki określone wyżej, wójt (burmistrz, prezydent miasta) włącza kartę adresową tego zabytku do gminnej ewidencji zabytków po osiągnięciu porozumienia z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

<https://www.ochronazabytkow.gda.pl/wojewodzka-ewidencja-zabytkow/>

<https://bip.gdansk.pl/urząd-miejski/Aktualna-wersja-gminnej-ewidencji-zabytkow-wg-stanu-na-dzien-14-wrzesnia-2021-r,a,160512>

PARK KULTUROWY – podstawy prawne

Art. 16. 1. Rada gminy, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, na podstawie uchwały, może utworzyć park kulturowy w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej.

1a. Rada gminy ogłasza w prasie miejscowej oraz przez obwieszczenie, a także w sposób zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości, o podjęciu prac nad utworzeniem parku kulturowego, określając formę, miejsce i termin składania wniosków dotyczących projektu uchwały o utworzeniu parku kulturowego, nie krótszy jednak niż 21 dni od dnia ogłoszenia.

2. **Uchwała określa nazwę parku kulturowego, jego granice, sposób ochrony, a także zakazy i ograniczenia**, o których mowa w art. 17 ust. 1.

3. Wójt (burmistrz, prezydent miasta), w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków, sporządza plan ochrony parku kulturowego, który wymaga zatwierdzenia przez radę gminy. [Plan ochrony parku kulturowego jest dokumentem wewnętrznym gminy. Służy on głównie procesowi zarządzania obszarem parku kulturowego oraz wyznacza kierunki działań podejmowanych w celu zachowania wartości zabytkowych.]

4. W celu realizacji zadań związanych z ochroną parku kulturowego rada gminy może utworzyć jednostkę organizacyjną do zarządzania parkiem.

6. Dla obszarów, na których utworzono park kulturowy, sporządza się obowiązkowo miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

Art. 17. 1. Na terenie parku kulturowego lub jego części mogą być ustanowione **zakazy i ograniczenia dotyczące:**

- 1) prowadzenia robót budowlanych oraz działalności przemysłowej, rolniczej, hodowlanej, handlowej lub usługowej;
- 2) zmiany sposobu korzystania z zabytków nieruchomych;
- 3) umieszczania tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków niezwiązanych z ochroną parku kulturowego,

z wyjątkiem znaków drogowych i znaków związanych z ochroną porządku i bezpieczeństwa publicznego, z zastrzeżeniem możliwości umieszczania na zabytku nieruchomym

wpisanym do rejestru znak informujący o tym, iż zabytek ten podlega ochronie

3a) zasad i warunków sytuowania obiektów małej architektury;

4) składowania lub magazynowania odpadów.

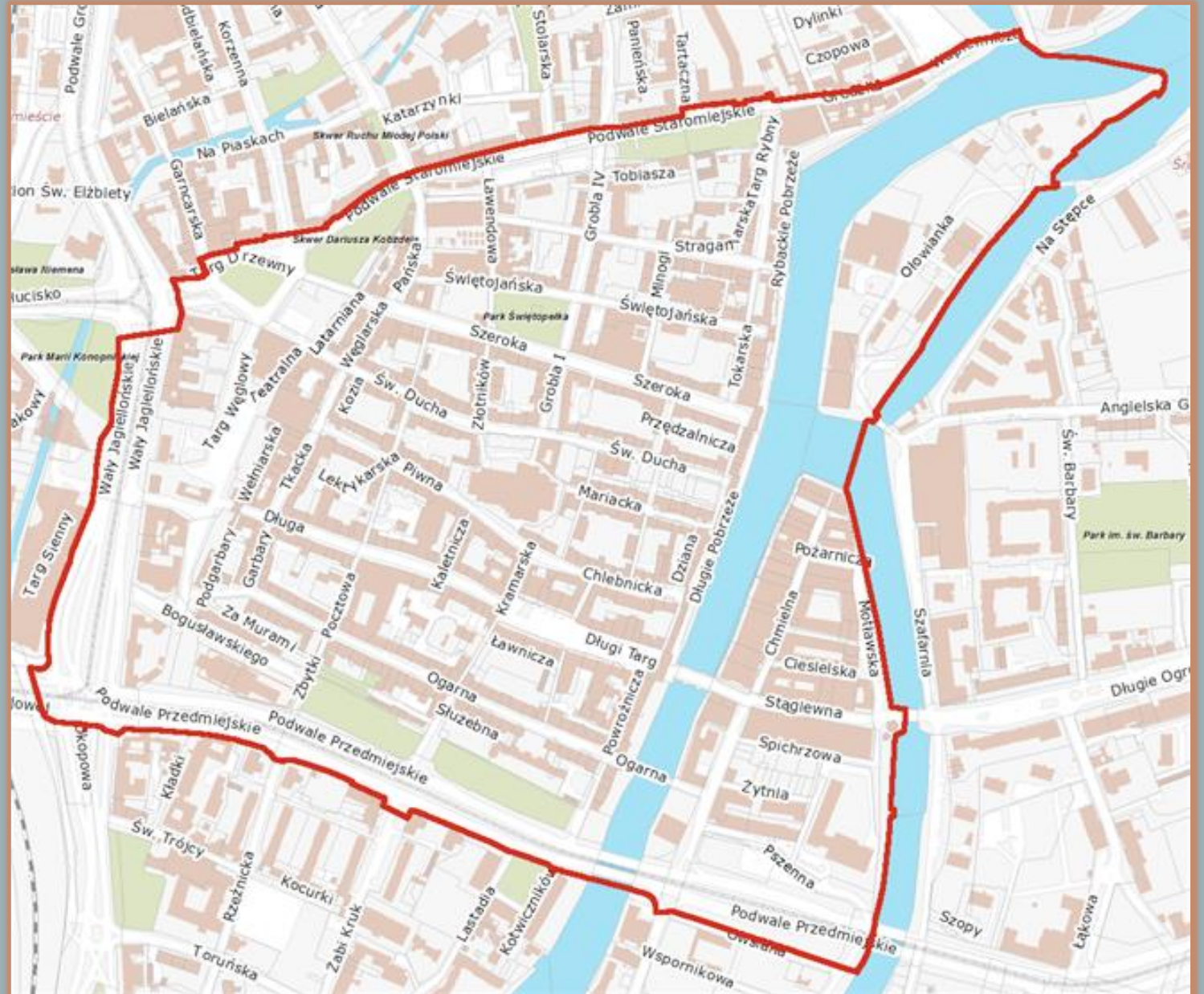
GRANICE PLANOWANEGO PARKU KULTUROWEGO

UCHWAŁA NR XXXVI/913/21

RADY MIASTA GDAŃSKA

z dnia 27 maja 2021 r.

w sprawie zamiaru utworzenia parku
kulturowego na terenie Śródmieścia
Gdańska.

WPROWADZENIE ZAKAZÓW I OGRANICZEŃ DOT. ZABYTEKÓW NIERUCHOMYCH A OBOWIĄZKI WŁAŚCICIELI

Działalność handlowa i gastronomiczna

(przykłady możliwych ograniczeń):

- szyldy - sytuowanie, wielkość, kolor, materiały, ilość szyldów na elewacjach budynków
- ekspozycja towarów w przestrzeni publicznej – np. witryny sklepowe – kolorystyka, natężenie i kolor oświetlenia, możliwość sytuowania monitorów
- ogródki gastronomiczne – zasięg, możliwe materiały, kolorystyka, estetyka, ogrodzenie, mała architektura, parasole, możliwe zadaszenia, lambrekiny
- punkty dla sprzedawców obwoźnych, w tym artystów plastyków, możliwe formy ekspozytorów, namiotów
- usługi artystów ulicznych
- usługi w postaci wolnostojących automatów, w szczególności fotobudki, automaty do gry, bankomaty lub paczkomaty

Zmiana sposobu korzystania z zabytków nieruchomych

- lokalizowanie urządzeń technicznych i telekomunikacyjnych oraz szafek technicznych (np. klimatyzatorów, anten satelitarnych, szafek złączy kablowych i przyłączy gazowych)
- stosowanie stolarki okiennej drewnianej, zgodnej ze wzorem historycznym, zatwierdzonym dla budynku przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w obrębie fasad obiektów wpisanych do rejestru lub gminnej ewidencji zabytków
- określenie formy i lokalizacji markiz
- stosowanie iluminacji budynków i projekcji świetlnych na budynkach oraz w przestrzeni publicznej, np. poprzez zakaz oświetlenia o barwie innej niż białej, zakaz eksponowania źródła światła, zakaz stosowania iluminacji obiektów nie zabytkowych
- dopuszczalne typy malowań, tynkowań, okładzin elewacyjnych
- stan i typ nawierzchni ciągów komunikacyjnych (gdy brak w MPZP)
- usuwanie zabrudzeń w tym. np. graffiti
- regulacja czasowego zabezpieczenia terenów pod inwestycje (np. jako rekreacyjnych terenów zielonych (trawnik) do momentu rozpoczęcia prac archeologicznych lub budowy)
- parkowanie w bezpośrednim sąsiedztwie zabytków np. przed bazyliką
- obowiązku standaryzacji ogrodzeń placu budowy - np. ogrodzenia z żywopłotem - typu bluszcz
- forma i estetyka wiat śmietnikowych
- zastosowana roślinność (rodzima i kwiaty wyłącznie na okres kwitnienia)

OCHRONA A OPIEKA NAD ZABYTKAMI

Art. 4. **Ochrona zabytków polega**, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- 1) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
- 2) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
- 3) udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
- 4) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
- 5) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
- 6) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Art. 5. **Opieka nad zabytkiem** sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:

- 1) naukowego badania i dokumentowania zabytku;
- 2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
- 3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- 4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
- 5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

DOPROWADZENIE NIERUCHOMOŚCI DO ZGODNOŚCI Z PRZEPISAMI PK
a ustawa z dnia 23 lipca 2003 r.
o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

Art. 36 ust. 1. Pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków wymaga:

- 1) prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru, w tym prac polegających na usunięciu drzewa lub krzewu z nieruchomości lub jej części będącej wpisanym do rejestru parkiem, ogrodem lub inną formą zaprojektowanej zieleni;
- 2) wykonywanie robót budowlanych w otoczeniu zabytku;
- 3) prowadzenie badań konserwatorskich zabytku wpisanego do rejestru;
- 4) prowadzenie badań architektonicznych zabytku wpisanego do rejestru;
- 5) prowadzenie badań archeologicznych;
- 6) przemieszczanie zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru;
- 7) trwałe przeniesienie zabytku ruchomego wpisanego do rejestru, z naruszeniem ustalonego tradycją wystroju wnętrza, w którym zabytek ten się znajduje;
- 8) dokonywanie podziału zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru;
- 9) zmiana przeznaczenia zabytku wpisanego do rejestru lub sposobu korzystania z tego zabytku;
- 10) umieszczanie na zabytku wpisanym do rejestru: urządzeń technicznych, tablic reklamowych lub urządzeń reklamowych w rozumieniu art. 2 pkt 16b i 16c ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2020 r. poz. 293, 471, 782, 1086 i 1378 oraz z 2021 r. poz. 11) oraz napisów, z zastrzeżeniem art. 12 ust. 1;
- 11) podejmowanie innych działań, które mogłyby prowadzić do naruszenia substancji lub zmiany wyglądu zabytku wpisanego do rejestru, z wyłączeniem działań polegających na usuwaniu drzew lub krzewów z terenu nieruchomości lub jej części niebędącej wpisanym do rejestru parkiem, ogrodem albo inną formą zaprojektowanej zieleni;
- 12) poszukiwanie ukrytych lub porzuconych zabytków ruchomych, w tym zabytków archeologicznych, przy użyciu wszelkiego rodzaju urządzeń elektronicznych i technicznych oraz sprzętu do nurkowania.

Zgodnie z ustawą o ochronie zabytków pozwolenia, wydanego w formie decyzji administracyjnej wymaga każda zmiana wyglądu zabytku nieruchomego.

W przypadku stwierdzenia braku wpływu planowanych prac na zabytek, wojewódzki konserwator zabytków może umorzyć postępowanie w sprawie wydania decyzji, nie ma jednak przepisu wskazującego na konkretne działania planowane przy zabytku, które nie wymagają uzyskania zgody WKZ.

Obszar planowanego PK znajduje się w granicach obszaru obejmującego teren układu urbanistycznego miasta Gdańska w obrębie nowożytnych fortyfikacji, wpisanym decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków do rejestru zabytków z dnia 11.10.1947 r. pod nr 8 (nr dawnego rejestru zabytków), obecnie 15

UZYSKANIE ZGODY PWKZ NA PRZYKŁADZIE GRAFFITI

1. Wniosek o wydanie pozwolenia – kto może składać?

<https://www.ochronazabytkow.gda.pl/>

2. Co powinien zawierać wniosek?

3. Czy mogę usunąć szpecący napis bez uzyskania zgody PWKZ?

4. Możliwe zagrożenia spowodowane samodzielnym działaniem.

4. Co grozi za wykonanie prac przy zabytku bez pozwolenia PWKZ?

5. Inwentaryzacja obszaru – fotogrametria PK

6. Zespół do spraw zarządzania PK

MOŻLIWOŚCI DOFINANSOWANIA PRAC

PLANOWANE ZMIANY NA
OBSZARZE PK NA PRZYKŁADZIE
EFEKTÓW DOSTOSOWANIA
NIERUCHOMOŚCI DO ZAPISÓW
UCHWAŁY KRAJOBRAZOWEJ

[przewodnik_uchwała_krajobrazowa_gdansk.pdf](#)

WIĘCEJ INFORMACJI NA TEMAT
PROJEKTOWANEGO PARKU
KULTUROWEGO
W ŚRÓDMIEŚCIU GDAŃSKA

WWW.GDANSK.PL/PARK-KULTUROWY